

Sygn. akt VIII U 1408/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Tyrka
Protokolant:	Igor Ekert

po rozpoznaniu w dniu 5 października 2017 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy F. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania F. H.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 1 sierpnia 2017 r. **nr** (...) - (...) - (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Grzegorz Tyrka

Sygn. akt VIII U 1408/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 sierpnia 2017r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu F. H. (H.) prawa do ponownego przeliczenia podstawy wymiaru emerytury górniczej na podstawie art. 110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż nowo wyliczony wskaźnik podstawy wymiaru z 20 lat kalendarzowych, w których ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu, to jest z lat 1971 - 1990 jest niższy niż 250% i wynosi 134,17%. Wskaźnik ten został wyliczony przy uwzględnieniu zarobków wykazanych w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 4 lipca 2017r., natomiast za okres od dnia 1 stycznia 1971r. do dnia 31 grudnia 1979r. przyjęto wynagrodzenia minimalne.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany przez orzeczenie co do istoty sprawy i zasądzenie od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu ubezpieczony wskazał, iż nie może ponosić ujemnych konsekwencji braku dokumentów za lata poprzedzające 1980r. i domaga się wyliczenia zarobków z tych lat zatrudnienia przed Sądem.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zajęte w decyzji zaskarżonej.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony F. H. urodził się w dniu (...)

Decyzją z dnia 1 kwietnia 1990r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej od dnia 1 września 1989r.

Do ustalenia podstawy wymiaru tego świadczenia organ rentowy przyjął wynagrodzenia ubezpieczonego z okresu od stycznia do grudnia 1989r. z tytułu zatrudnienia w KWK (...).

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 261,73% i został ograniczony do 250%.

W dniu 18 lipca 2017r. ubezpieczony złożył wniosek o przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia na podstawie art.110a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Do wniosku ubezpieczony załączył zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 4 lipca 2017r. sporządzone przez Spółkę (...) S.A. z wykazanymi wynagrodzeniami z lat 1980 – 1990 z okresu zatrudnienia w KWK (...).

W rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy wydał decyzję zaskarżoną omówioną na wstępie. Na podstawie przedłożonych przez ubezpieczonego dowodów, w tym zaświadczenia z dnia 4 lipca 2017r. (j.w.) organ rentowy dokonał obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia, przyjmując za lata 1971 – 1979 wynagrodzenia minimalne, co przedstawia następująca tabela:

Rok	Roczny zarobek ubezpieczonego (a)	Roczny przeciętny zarobek krajowy (b)	Stosunek a : b
1971	12.000 zł	28.296 zł	42,41%
1972	12.000 zł	30.108 zł	39,86%
1973	12.000 zł	33.576 zł	35,74%
1974	13.000 zł	38.220 zł	34,01%
1975	14.400 zł	46.956 zł	30,67%
1976	14.400 zł	51.372 zł	28,03%

1977	16.000 zł	55.152 zł	29,01%
1978	18.400 zł	58.644 zł	31,38 %
1979	20.800 zł	63.924 zł	32,54 %
1980	32.986 zł	72.480 zł	45,51%
1981	48.070 zł	92.268 zł	52,10%
1982	392.779 zł	139.572 zł	281,42 %
1983	434.895 zł	173.700 zł	250,37%
1984	533.493 zł	202.056 zł	264,03%
1985	623.453 zł	240.060 zł	259,71 %
1986	943.806 zł	289.140 zł	326,42%
1987	1.150.120 zł	350.208 zł	328,41%
1988	1.527.231 zł	637.080 zł	239,72%
1989	5.751.954 zł	2.481.096 zł	231,83%
1990	12.377.275 zł	12.355.644 zł	100,18%

W toku postępowania Sąd zwrócił się do Spółki (...) S.A.
o nadesłanie zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (druk Rp 7)
z wyszczególnionymi składnikami podlegającymi oskładkowaniu za poszczególne lata.

Z przedłożonego przez w/w Spółkę nowego zaświadczenia o zatrudnieniu
i wynagrodzeniu z dnia 14 września 2017r. wynika, iż wynagrodzenia wykazane
w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 4 lipca 2017r. obejmują również: odnośnie lat 1983 – 1989
„ 13 – tki ”, odnośnie lat 1985 - 1989 „ 14 – tki ”, odnośnie
lat 1981 – 1985 i 1988 rekompensaty oraz odnośnie lat 1982 – 1987r. tzw. Barbórki
(m.in. w 1986r. Barbórka wyniosła 56.700 zł, a w 1987r. – 73.900 zł).

Na przestrzeni swojego życia zawodowego ubezpieczony był zatrudniony:

- od dnia 1 sierpnia 1964r. do dnia 15 sierpnia 1967r. w KWK (...) jako pomoc pod ziemią i młodszy górnik pod ziemią,

- od dnia 25 sierpnia 1967r. do dnia 14 sierpnia 1990r. w KWK (...)
na stanowiskach: od dnia 25 sierpnia 1967r. do dnia 31 maja 1988r. górnika pod ziemią
i od dnia 1 czerwca 1988r. do dnia 14 sierpnia 1990r. cieśli pod ziemią.

Z akt osobowych ubezpieczonego dotyczących ostatniego okresu jego pracy (KWK (...)) wynikają jedynie dwie stawki wynagrodzenia za lata przypadające przed 1980r., a mianowicie:

- od dnia 24 sierpnia 1967r. – 60 zł na dniówkę,
- od dnia 1 grudnia 1968r. - 106 zł na dniówkę.

Związek małżeński ubezpieczony zawarł w dniu 27 marca 1971r.

Ubezpieczony zeznał, że podczas zatrudnienia w KWK (...) pracował w oddziale wydobywczym, w systemie trzymianowym. Przed zawarciem związku małżeńskiego mieszkał w hotelu robotniczym, a po zawarciu małżeństwa we własnym mieszkaniu.

Na podstawie obowiązującego w latach przypadających przed 1980r. Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Górniczego i aktu zwanego Kartą Górnika można obliczyć potencjalny zarobek roczny pracownika, od którego były odprowadzane składki

na ubezpieczenia społeczne, gdy tylko taką część wynagrodzenia za pracę można uwzględnić przy ustalaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru.

Przy założeniu, że ubezpieczony pracował we wszystkie dni robocze (300 dni w roku), 1/3 pracował na nocnej zmianie (system trzymianowy), posiadał prawo do deputatu węglowego w pełnej wysokości 8 ton rocznie od daty zawarcia związku małżeńskiego a wcześniej w wysokości 2 ton węgla, dodatkowego wynagrodzenia z Karty Górnika w maksymalnej wysokości 20% oraz dodatku szkodliwego, to roczny zarobek ubezpieczonego przedstawia się następująco:

1. rok 1968:

- wynagrodzenie zasadnicze: $(60 \text{ zł} \times 25 \text{ dni} \times 11 \text{ m} - \text{cy}) + (106 \text{ zł} \times 25 \text{ dni} \times 1 \text{ m-c}) = 19.150 \text{ zł}$,

- wynagrodzenie specjalne z Karty Górnika: $(20\% \times 19.150 \text{ zł}) = 3.830 \text{ zł}$,

- praca na nocną zmianę: $(20\% \times 19.150 \text{ zł}) : 3 = 1.277 \text{ zł}$,

- deputat węglowy: $(2 \text{ tony} \times 500 \text{ zł}) = 1.000 \text{ zł}$,

- dodatek szkodliwy $(9 \text{ zł} \times 25 \text{ dni} \times 12 \text{ m-cy}) = 2.700 \text{ zł}$

łącznie: $19.150 \text{ zł} + 3.830 \text{ zł} + 1.277 \text{ zł} + 1.000 \text{ zł} + 2.700 \text{ zł} = \underline{\underline{27.957 \text{ zł}}}$

2. rok 1969:

- wynagrodzenie zasadnicze: $(106 \text{ zł} \times 25 \text{ dni} \times 12 \text{ m-cy}) = 31.800 \text{ zł}$,

- wynagrodzenie specjalne z Karty Górnika: $(20\% \times 31.800 \text{ zł}) = 6.360 \text{ zł}$,

- praca na nocną zmianę: $(20\% \times 31.800 \text{ zł}) : 3 = 2.120 \text{ zł}$,

- deputat węglowy: $(2 \text{ tony} \times 500 \text{ zł}) = 1.000 \text{ zł}$,

- dodatek szkodliwy (9 zł x 25 dni x 12 m-cy) = 2.700 zł

łącznie: 31.800 zł + 6.360 zł + 2.120 zł + 1.000 zł + 2.700 zł = **43.980 zł**

3. rok 1970:

- wynagrodzenie zasadnicze: (106 zł x 25 dni x 12 m-cy) = 31.800 zł,

- wynagrodzenie specjalne z Karty Górnika: (20% x 31.800 zł) 6.360 zł,

- praca na nocną zmianę: (20% x 31.800 zł) : 3 = 2.120 zł,

- deputat węglowy: (2 tony x 550 zł) = 1.100 zł,

- dodatek szkodliwy (9 zł x 25 dni x 12 m-cy) = 2.700 zł

łącznie: 31.800 zł + 6.360 zł + 2.120 zł + 1.100 zł + 2.700 zł = **44.080 zł**

4. rok 1971:

- wynagrodzenie zasadnicze: (106 zł x 25 dni x 12 m-cy) = 31.800 zł,

- wynagrodzenie specjalne z Karty Górnika: (20% x 31.800 zł) 6.360 zł,

- praca na nocną zmianę: (20% x 31.800 zł) : 3 = 2.120 zł,

- deputat węglowe: 3 m- ce x 91,67 zł (2 tony x 550 zł : 12) + 9 m-cy x 366,67 zł (8 ton x 550 zł : 12) = 3.575,04 zł,

- dodatek szkodliwy (9 zł x 25 x dni x 12 m-cy) = 2.700 zł

łącznie: 31.800 zł + 6.360 zł + 2.120 zł + 3.575,04 zł + 2.700 zł = **46.555,04 zł,**

5. rok 1972:

- wynagrodzenie zasadnicze: (106 zł x 25 dni x 12 m-cy) = 31.800 zł,

- wynagrodzenie specjalne z Karty Górnika: (20% x 31.800 zł) 6.360 zł,

- praca na nocną zmianę: (20% x 31.800 zł) : 3 = 2.120 zł,

- deputat węglowy: (8 ton x 550 zł : 12) = 4.400 zł,

- dodatek szkodliwy (9 zł x 25 dni x 12 m-cy) = 2.700 zł

łącznie: 31.800 zł + 6.360 zł + 2.120 zł + 4.400 zł + 2.700 zł = **47.380 zł.**

Relacja zarobku ubezpieczonego do średniego wynagrodzenia krajowego wynosi:

- za 1968r. 27.957 zł : 25.272 = 110,63%,

- za 1969r. 43.980 zł : 26.088 zł = 168,58 %,

- za 1970r. 44.080 zł : 26.820 zł = 164,36%,

- za 1971r. 46.555,04 zł : 28.296 zł = 164,53%,

- za 1972r. 47.380 zł : 30.108 zł = 157,37%,

- za 1973r. 47.380 zł : 33.576 zł = 141,12%,
- za 1974r. 47.380 zł : 38.220 zł = 123,97%,
- za 1975r. 47.380 zł : 46.956 zł = 100,91%,
- za 1976r. 47.380 zł : 51.372 zł = 92,23%,
- za 1977r. 47.380 zł : 55.152 zł = 85,91%,
- za 1978r. 47.380 zł : 58.644 zł = 80,79%,
- za 1979r. 47.380 zł : 63.924 zł = 74,12%.

Przy uwzględnieniu w/w potencjalnych zarobków oraz wynagrodzeń z lat 1980 – 1990 wykazanych w zaświadczeniach o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury górniczej ubezpieczonego wynosi 183,63% i został wyliczony z najkorzystniejszych 20 lat wybranych z całego okresu zatrudnienia, według wyliczenia:

- za 1968r., 110,63%,
- za 1969r., 168,58 %,
- za 1970r., 164,36%,
- za 1971r., 164,53%,
- za 1972r., 157,37%,
- za 1973r., 141,12%,
- za 1974r., 123,97%,
- za 1975r., 100,91%,
- za 1976r., 92,23%,
- za 1977r., 85,91%,
- za 1978r., 80,79%,
- za 1982r., 281,42%,
- za 1983r., 250,37%,
- za 1984r., 264,03%,
- za 1985r., 259,71%,
- za 1986r., 326,42%,
- za 1987r., 328,41%,
- za 1988r., 239,72%,
- za 1989r., 231,83 %,
- za 1990r., 100,18%

Suma: $3.672,49\% : 20 = 183,63\%$

Sąd oddalił wniosek ubezpieczonego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu emerytur i rent, ponieważ sprawa nie wymagała wiadomości specjalnych. Sąd bowiem samodzielnie dokonał stosownych obliczeń, celem ustalenia potencjalnego rocznego wynagrodzenia ubezpieczonego.

/ Dowód z: akt organu rentowego, akt osobowych ubezpieczonego, zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 14 września 2017r., zeznań ubezpieczonego /

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego F. H. nie zasługuje na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie kwestia sporna sprowadzała się do ustalenia, czy ubezpieczony spełnia warunki do przeliczenia emerytury górniczej na podstawie art.110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2017r., poz.1383 ze zm.).

Zgodnie z powołanym przepisem wysokość emerytury oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art.15, z uwzględnieniem art.110 ust.3, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia:

- z kolejnych 10 lat kalendarzowych przypadających w ostatnich 20 latach kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o ponowne ustalenie emerytury od przeliczonej podstawy,
- dowolnie wybranych przez emeryta 20 lat kalendarzowych, w których podlegał ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia o ponowne ustalenie wysokości emerytury, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przed zastosowaniem ograniczenia, o którym mowa w art.15 ust.5, jest wyższy niż 250%.

Ustalenie wysokości emerytury w sposób wskazany powyżej może nastąpić tylko raz.

Szczegółowe zasady postępowania w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011r.

w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r. nr 237, poz. 1412). Rozporządzenie to w § 21 pkt 1 przewiduje, iż środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Powyższy przepis zakłada istnienie optymalnych warunków, tj. wymaga, by zachowała się dokumentacja płacowa pracodawcy. Natomiast w sytuacji, gdy nie zachowała się stosowna dokumentacja płacowa, wysokość zarobków może być ustalona na podstawie dokumentacji zastępczej z akt osobowych pracownika (np. umów o pracę, angaży, wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej oraz innych pism dotyczących zatrudnienia, które zawierają informacje o wynagrodzeniu), a także zeznań świadków.

W postępowaniu sądowym nie obowiązują ograniczenia, co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty określone w § 21 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997r., sygn. akt II

UKN 186/97, OSNP 1998/11/342, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2006r., sygn. akt I UK 115/06, OSNP 2007/17-18/257).

Niemniej jednak zarobki za poszczególne lata muszą być wykazane w sposób niebudzący wątpliwości, w ściśle określonej kwotowo wysokości. Nie jest natomiast możliwe przeliczenie wysokości emerytury w oparciu o hipotetyczne lub uśrednione wysokości zarobków. Kwestia pobieranego wynagrodzenia musi zostać udowodniona w sposób bezwzględny, a tylko dokumentacja stanowi precyzyjny dowód w zakresie wysokości wynagrodzenia w postępowaniu sądowym (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 czerwca 2014r. III AUa 1136/13).

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, iż nie zachowała się dokumentacja płacowa za lata zatrudnienia ubezpieczonego w Kopalni przypadające przed 1980r., natomiast w aktach osobowych z okresu jego zatrudnienia w KWK (...) wykazane są tylko stawki zasadnicze wynagrodzenia: od dnia 24 sierpnia 1967r. – 60 zł na dniówkę i od dnia 1 grudnia 1968r. - 106 zł na dniówkę.

Na podstawie tych danych i przy uwzględnieniu obowiązujących przepisów płacowych Sąd dokonał wyliczenia potencjalnego wynagrodzenia ubezpieczonego za lata sporne 1968 - 1979, przy czym przyjął tylko te składniki wynagrodzenia, które przysługiwały ubezpieczonemu bezwarunkowo na podstawie obowiązujących przepisów płacowych. Wynagrodzenia te, nawet przy założeniu, że ubezpieczony pracował w systemie zmianowym, w tym przez 1/3 miesiąca na zmianę nocną, przysługiwało mu dodatkowe wynagrodzenie z Karty Górnika w maksymalnej wysokości 20% wynagrodzenia zasadniczego, był uprawniony do deputatu węglowego (od zawarcia związku małżeńskiego w pełnej wysokości 8 ton rocznie, a wcześniej w wysokości 2 ton rocznie), nie powodują wzrostu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury górniczej ubezpieczonego powyżej 250%, gdyż przy ich uwzględnieniu oraz przy uwzględnieniu wynagrodzeń wykazanych w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 4 lipca 2017r., wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyliczony z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniom wyniósł zaledwie 183,63%.

W tym miejscu wypada dodać, iż ostatecznie wskaźnik ten będzie jeszcze niższy, gdyż z wynagrodzeń wyszczególnionych w zaświadczeniu z dnia 4 lipca 2017r. należy odliczyć kwoty tzw. Barbórek (wynikające z zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 14 września 2017r.), bowiem w wykazanych latach nie stanowiły one podstawy wymiaru składek.

W tym czasie obowiązywały przepisy, które wyłączały z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne m.in. dochód osiągnięty w postaci wypłat z zysku, to jest między innymi nagrody, premie, w tym również tzw. „ Barbórkę ”. Płatnik składek nie miał obowiązku odprowadzania od takiej nagrody składki na ubezpieczenie społeczne, a ewentualna wpłacona składka była składką nienależną, a tym samym dochód taki nie może stanowić podstawy wymiaru świadczeń emerytalno – rentowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2012r. I UK 238/11, z dnia 20 września 2011r. I UK 30/11, uzasadnienie wyroku Sadu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 grudnia 2014r. III AUa 136/14).

Reasumując, Sąd uznał, iż skoro wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury górniczej ubezpieczonego wyliczony z 20 najkorzystniejszych lat z całego okresu ubezpieczenia nie jest wyższy niż 250%, to ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do ponownego przeliczenia pobieranej przez niego emerytury górniczej z zastosowaniem art.110a ustawy, a więc z uwzględnieniem podstawy wymiaru wyliczonej na nowo zgodnie z art.15 ustawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako bezzasadne.

(-) SSO Grzegorz Tyrka